

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه هنر اصفهان

دانشکده هنرهای تجسمی

گروه نقاشی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته نقاشی

پژوهشی پیرامون هویت و اهمیت بیان شخصی در هنر معاصر

استاد راهنما:

دکتر منصور حسامی

استاد مشاور:

دکتر اصغر جوانی

پژوهشگر:

افشین کوشا

بهمن ماه ۱۳۹۱

اظهارنامه دانشجو

اینجانب افشین کوشا دانشجوی دوره‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی نقاشی دانشگاه هنر اصفهان به شماره‌ی دانشجویی ۸۹۱۱۳۰۸۱۱۶ گواهی می‌نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان‌نامه با عنوان پژوهشی پیرامون هویت و اهمیت بیان شخصی در هنر معاصر توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می‌باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده شده اشاره شده است. همچنین گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در پایان‌نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان‌نامه چارچوب مصوب دانشگاه را به طور کامل رعایت کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان‌نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

دانشگاه هنر اصفهان

دانشکده هنرهای تجسمی

گروه نقاشی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته نقاشی آقای افشین کوشا

تحت عنوان:

پژوهشی پیرامون هویت و اهمیت بیان شخصی در هنر معاصر

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجهی کارشناسی ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره ی درجهبه تصویب نهایی رسید.

امضاء	با مرتبه علمی	۱. استاد راهنمای پایان نامه آقای دکتر
امضاء	با مرتبه علمی	۲. استاد مشاور پایان نامه آقای دکتر
امضاء	با مرتبه علمی	۳. استاد داور داخل گروه آقای دکتر
امضاء	با مرتبه علمی	۴. استاد داور خارج از گروه آقای دکتر

امضای مدیر گروه

با سپاس از

تمامی اساتید بزرگواری که در تمامی مراحل پایان نامه همواره پاسخگویی سوالات اینجانب بوده‌اند و از هیچ کمکی دریغ ننموده‌اند. سپاسگزاری ویژه از جناب آقای دکتر منصور حسامی استاد راهنمای پایان نامه و جناب آقای دکتر اصغر جوانی استاد مشاور پایان نامه و جناب استاد حمیدرضا روحانی، جناب دکتر خدای، جناب دکتر شایگان‌فر، آقای افشین پیرهاشمی و تمامی اساتید، هنرمندان و دوستانی که با تمام وجود اینجانب را حمایت کرده و با بردباری در کنارم بودند.

...پدر و مادرم

چکیده

پژوهشی پیرامون هویت و اهمیت بیان شخصی در هنر معاصر عنوان پایان نامه‌ای است که در آن محقق به موضوع هویت از منظر اجتماعی و شخصی پرداخته است. و همچنین سوالاتی درباره چیستی هویت در هنر معاصر مطرح گردیده که همواره دغدغه هنرمند معاصر از جمله خود نگارنده بوده است. اینکه وجود هویت، البته به شکلی که در هنر معاصر مطرح می‌شود تا چه اندازه در دنیای امروز جایگاه و اعتبار دارد و آیا هنرمندانی که امروزه دست به خلق آثار هنری می‌زنند آیا الزاماً موضوع هویت در آثارشان نمود عینی دارد و در یک کلام منظور از هویت چیست که وجود و عدم وجود آن اهمیت می‌یابد و معیاری برای سنجش قرار می‌گیرد. و از یک سو بیان شخصی و داشتن زبان نو برای هنرمند معاصر چقدر اهمیت دارد و این زبان با بیان شخصی چگونه وجود آمده است. روش تحقیق در این رساله توصیفی-تحلیلی بوده و منابع به صورت کتابخانه‌ای و مصاحبه جمع‌آوری گردیده است. از آنجایی که موضوع بحث در هنر معاصر بوده و مکتب فکری چند دهه اخیر که هنر معاصر را شدیداً تحت تأثیر قرار داده مکتبی تحت عنوان پست مدرنیسم است، ناگزیر موضوع در هنر پست مدرن پی گرفته شده است. با توجه به ساختار پست مدرنیسم و مولفه‌های مبهم و تا حدودی متناقض پست مدرنیسم که عدم قطعیت، پلورالیسم، پایان تاریخ، پایان انسان، مرگ واقعیت و از این قبیل را شامل می‌شود، نگارنده آگاهانه بخش نتیجه‌گیری را حذف کرده و نقطه پایانی برای این موضوع قرار نداده است. که از نظر محقق در صورت نتیجه‌گیری تمامی فرضیه‌ها و گفته‌های نویسندگان مکتب پست مدرنیسم زیر سوال رفته و این موضوع مطرح می‌شد که با توجه به چنین تعاریفی از این مکتب که نویسندگان آن نتوانسته‌اند محدوده‌ای مشخص را برای آن تعریف کنند چگونه با چنین پرداختن اندک به این موضوع راه به پایان برده و حکمی صادر شده است.

واژگان کلیدی:

هویت، پست مدرنیسم، بیان شخصی، معاصر

فهرست مطالب

۲	۱ فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ پیشگفتار
۴	۲-۱ مشخصات تحقیق:
۴	۱-۲-۱ نمایگان تحقیق
۴	۲-۲-۱ ایده پیشنهادی:
۵	۳-۲-۱ پیشینه تحقیق:
۷	۴-۲-۱ اهداف تحقیق:
۷	۵-۲-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق:
۸	۶-۲-۱ پرسش های تحقیق یا فرضیه ها:
۸	۷-۲-۱ کاربرد نتایج تحقیق:
۸	۸-۲-۱ روش تحقیق:
۸	۳-۱ فرآیند تحقیق:
۱۰	۲ فصل دوم: هویت
۱۰	۱-۲ تعاریف و مفاهیم هویت
۱۱	۲-۲ نظریه پردازان درباره‌ی هویت
۱۱	۱-۲-۲ جرح هربرت مید
۱۱	۲-۲-۲ تاجفل
۱۵	۳-۲ عوامل تاثیرگذار بر هویت
۲۵	۱-۳-۲ مکان و فضا
۲۱	۲-۳-۲ زمان
۲۳	۳-۳-۲ فرهنگ
۲۵	۴-۲ بحران هویت و معنا
۲۸	۵-۲ بازسازی هویت
۲۹	۶-۲ نقاشی ایران
۲۹	۱-۶-۲ هویت در آثار نگارگری ایران

۳۰	۷-۲ هویت در نقاشی ایرانی
۳۱	۱-۷-۲ تاریخچه
۳۲	۲-۷-۲ نقاشی ایرانی و مساله هویت
۳۴	۳-۷-۲ نقاشی ایرانی در ادوار مختلف
۳۵	۴-۷-۲ نقاشی قهوه خانه
۳۸	۵-۷-۲ نقاشی سقاخانه
۳۸	۶-۷-۲ نقاشی ایران بعد از انقلاب اسلامی
۴۰	۷-۷-۲ دوران جدید
۴۴	۳ فصل سوم: پست مدرنیسم
۴۴	۱-۳ تاریخچه پست مدرنیسم
۴۵	۲-۳ مفاهیم پست مدرنیسم
۵۱	۳-۳ هگل و نظریه مرگ هنر
۵۱	۱-۳-۳ پایان و مرگ هنر
۵۳	۴-۳ گریز از مرگ و پایان هنر
۵۳	۱-۴-۳ گذر از هنر مدرن و مابعدالطبیعه جدید
۵۵	۵-۳ انتقال نظر فوکو به فلسفه هنر
۵۵	۶-۳ هویت پست مدرن
۵۶	۱-۶-۳ طبیعت متغیر «خود»
۵۶	۲-۶-۳ هویت پیشامدرن
۵۷	۳-۶-۳ هویت مدرن
۵۸	۴-۶-۳ هویت پست مدرن
۵۸	۷-۳ هنر پست مدرن
۶۵	۸-۳ نقاشی پست مدرن
۶۵	۹-۳ نقاشان پست مدرن
۶۹	۱۰-۳ ایدئولوژی، هویت، تمایز
۷۰	۱۱-۳ هنر بعد از ۱۹۶۰
۷۳	۴ فصل چهارم: زبان شخصی

۷۳	۱-۴ اندیشه، نه بیان شخصی
۷۴	۲-۴ بیان شخصی در هنر معاصر
۷۵	۳-۴ آنچه باید در انتها گفت:
۷۸	۵ فصل پنجم: نتیجه گیری
۷۸	۱-۵ نتیجه گیری
۷۹	۲-۵ منابع و مآخذ
۷۹	۱-۲-۵ کتابها:
۸۰	۲-۲-۵ مقالات
۸۱	۳-۲-۵ سایتها
۸۱	۴-۲-۵ منابع لاتین
۸۲	۳-۵ پیوستها:
۸۲	۱-۳-۵ مصاحبه با افشین پیرهاشمی، نقاش معاصر
۹۱	۲-۳-۵ گاهشمار پست مدرنیسم
۱۰۹	۴-۵ گزارش کار عملی

فهرست تصاویر

۱. دیوید سال. معدنکار، ۱۹۸۵. رنگ و روغن، چوب، لوح‌های فلزی و پارچه (۴/۱×۲/۴) مجموعه فلیپ جانسن، کنعان جدید. نگارخانه کجوسین، نیویورک
۲. آ. آر. پنک. شیطان کنجکاوی، ۱۹۸۲. آکرولیک به روی بوم (۲/۸×۲/۸) نگارخانه ریور دل، نیویورک، نگهداری نگارخانه مایکل ورنده، نیویورک.
۳. مارک تنزی. دریدا دومان را بازجویی می‌کند، ۱۹۹۰. رنگ و روغن به روی بوم (۱۳۹/۷×۲۱۲/۷) مجموعه خصوصی، نگهداری مجمل مارکوس، نیویورک.
۴. افشین پیرهاشمی. شعف، (۱۳۸۸)، رنگ و روغن روی بوم، سه لته ای، کل اثر ۲۰۰*۳۰۰ سانتی متر

فصل اول

کلیات تحقیق

۱ فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ پیشگفتار

انسان همواره به جهان و تحول آن می‌نگرد و برای شناخت پدیده‌های هستی می‌اندیشد. این نگاه و اندیشه هرچه با آگاهی بیشتر همراه باشد، قلمرو شناخت گسترده‌تر، ژرف‌تر و جذاب‌تر می‌گردد. در این زمینه، درک موقعیت بشری اهمیت خاص دارد و پی بردن به زوایای شگفت‌انگیز جان و روان بیش از هر چیز توجه اندیشه‌مندان و هنرمندان را بر می‌انگیزد.^۱

همواره صحبت کردن از هنر و مسائل مربوط به آن دشوار بوده است. زیرا وقتی درباره هنر سخن به میان می‌آید، همواره انتظار می‌رود در مورد مسائلی اظهار عقیده کنیم که بتوانیم تعریفی از آنها ارائه دهیم. حتی اگر بتوان تعریفی در مورد هنر ارائه داد با این تعریف نمی‌توانیم مطمئن شویم که هنر را شناخته‌ایم. زیرا در عرصه‌ی پست مدرنیسم، قوانین قاطعی وجود ندارد که بتواند حدود و هدف و جایگاه هنر را دقیقاً برای ما تعریف کند. ظاهراً هنر نیز به یکی از گزینه‌های مصرف‌کننده تبدیل شده است. اساساً موضوعی که پیش روی این تحقیق است مربوط به هویت پست مدرن می‌باشد که با عنوان بیان شخصی در هنر آمیخته شده است. داگلاس کلنر در مقاله‌ی خود تحت عنوان «فرهنگ عامه پسند و ساخت هویت-های پست مدرن»^۲ اساساً از سه مرحله نام می‌برد:

هویت پیشامدرن: شما بخشی از یک نظام خویشاوندی کهن هستید. اندیشه و رفتار شما در چهارچوب یک جهان نسبی محدود و محصور شده است. و مسیر زندگی‌تان کم و بیش برای شما مشخص شده است. بنابراین نیازی نیست جایگاهتان را در دنیا زیر سوال ببرید. هویت اصلاً «مسئله» نیست.

هویت مدرن: در جوامع پیشامدرن دقیقاً می‌دانستید موقعیت‌تان در طایفه کجاست، ولی در جوامع مدرن مجموعه‌ی وسیع‌تری از نقش‌های اجتماعی به شما واگذار می‌شود. در نتیجه به جای آنکه با هویت‌تان به دنیا آمده باشید کم کم می‌توانید آن را انتخاب کنید.

هویت پست مدرن: زندگی اجتماعی در مقایسه با دوره مدرنیته، سریع‌تر و پیچیده‌تر و مقتضیات آن بیشتر و بیشتر می‌شود. هویت‌های محتمل بشری در برابر چشمان ما به نمایش گذاشته می‌شوند، و ما همچنان که جامعه رفته رفته چندپاره می‌شود، باید نقش‌های زیادی را که سریعاً در حال گسترش هستند بپذیریم. (وارد. ۱۳۸۳. ص ۱۶۲)

فرایند جهانی شدن با نفوذ پذیر کردن مرزها و رها کردن امر اجتماعی از بستر مکانی، کارآیی دولت‌ها را در عرصه‌ی هویت‌سازی بسیار کاهش می‌دهد و آنها دیگر نمی‌توانند در فضایی بسته، انحصاری و امن به ساخت و نگهداری هویت

^۱ مقدمه رمان هویت، نوشته میلان کوندرا، ترجمه پرویز همایون پور، نشر گفتار، تهران ۱۳۷۹

^۲ Popular culture and the construction of post modern id entities.

ملی پردازند. به بیان دیگر، فرایند جهانی شدن که با گسترش شبکه های جهانی قدرت، ثروت و اطلاعات و کاهش اقتدار دولت همراه است، مسؤلیت هویت سازی را بر عهده فرد می گذارد. به این دلیل در دوران معاصر، معمای هویت بیش از هر عصری آدمی را به خود مشغول داشته است. (تاجیک، ۱۳۷۹، ص ۱۶۰)

در ابتدا این موضوع مورد بحث بوده که آیا اساساً هویت در آثار هنری و بطور مشخص در نقاشی چه نقشی را بر عهده دارد. و آیا می توان اثر هنری را بدون در نظر گرفتن هویت آن بررسی نمود. و سوالات بسیاری از این دست که می تواند تا بی نهایت ادامه پیدا کند. برای جواب دادن به چنین سوالاتی می بایست اول روشن می شد که منظور از هویت چیست؟ و اساساً به چه چیزی هویت گفته می شود، و اگر هویت ها وجود دارند، منظور از هر کدام چیست؟

برخلاف تصور، موضوع هویت خیلی پیچیده تر از آن است که بتوان به راحتی از آن سخن به میان آورد. زیرا که وقتی از هویت صحبت می شود به ناچار تمامی مسائل مربوط به انسان پیش کشیده می شود و هویت های شخصی و اجتماعی مطرح می شوند. گذشته از آن هویت در مراحل مختلف بیان می شود که هویت های پیشامدرن، مدرن و پست مدرن به گفته ی داگلاس کلنر مطرح می شوند. از جهتی هویتی که مربوط به موضوع بحث تحقیق پیش روست تا حدودی مبهم و به دور از این تعاریف می نماید. زیرا هویتی که از آن بحث می شود، هویت اثر است نه هویت آفریننده اثر. ولی از آنجایی که هویت اثر و ماهیت اثر هنری چیزی خارج از هویت آفریننده اثر نیست نمی توان بدون دیگری به این موضوع پرداخت.

این ادعا که چیزی یا فردی هویت ویژه ای دارد، بدین معناست که این چیز یا فرد مانند دیگر وجودهای دارای آن هویت است و در عین حال چونان چیز یا فردی متمایز، هویت و خاصیتی دارد. به بیان روشن تر هویت یعنی کیفیت یکسان بودن در ذات، ترکیب و ماهیت و نیز یکسان بودن در هر زمان و همه شرایط. در هر حال هویت داشتن یعنی یگانه بودن، ولی از دو جنبه ی متفاوت: همانند دیگران بودن در طبقه ی خود و همانند خود بودن در گذر زمان. (گل محمدی، ۱۳۸۱، ص ۲۲۴)

بحث درباره ی هویت بسیار گسترده است، درباره ی هویت پست مدرن گسترده تر. هویت پسن مدرن، که در حال آشکار شدن است، سرگذشت مفصلی دارد، اما نقطه ی آغازش این است که خود اساساً اجتماعی است. (وارد، ۱۳۸۳) پس اگر بخش بزرگی از هویت مربوط به خود است و خود اگر اجتماعی است می توان گفت بدون هویت چیزی معنا پیدا نمی کند. پس چه بخواهیم و چه نه، هویت وجود دارد. هویت آثار هنری نیز همواره وجود دارند. اگر آفریننده اثر هنری دارای هویت است، پس امکان پذیر نخواهد بود که اثر هنری که بوجود می آید بدون هویت باشد.

اما چیزی که همواره مورد بحث در جوامع هنری (در ایران) بوده، به گمان چیزی به غیر از موضوع هویت است. زیرا هویت بیش از حد آشکار در اثر هنری مانند پلاکارت خواهد بود و چیزی تحمیلی بر اثر هنری که نه تنها بر کیفیت آن نخواهد افزود، که از ارزش و اعتبار آن نیز خواهد کاست. مثلاً مانوئل کاست، هویت را همچون فرایند ساخته شدن معنا

بر پایه‌ی یک ویژگی فرهنگی یا یک دسته ویژگی‌های فرهنگی که بر دیگر منابع برتری دارند، تعریف می‌کند. به نظر او همان‌گونه که نقش‌ها کار ویژه‌ها را سازمان می‌دهند، هویت‌ها هم معنا را سازمان می‌دهند. (گل محمدی، ۱۳۸۱، ص ۲۲۴ و ۲۲۵) ولی این ویژگی فرهنگی باید به ریشه بپردازد نه به ریش. چیزی که در امروزه و در گذشته بعنوان هویت ایرانی مطرح بوده و هست چیزی بیش از یکسری ویژگی‌های فرهنگی درجه ۳ نبوده که فقط به ظاهر پرداخته و هیچگاه از آن فراتر نرفته است. اگر هویت از معنا صحبت می‌کند باید اثر هنری که ادعای داشتن هویت را دارد دارای معنایی برگرفته از ارزش‌های فرهنگی باشد.

درواقع، هویت، بیش از آن که یک دریافت ذهنی آگاهانه (هوشیار) باشد کاربرستی عملی و ناآگاهانه (ناهشیار) است و همین عملکرد، آن عناصر متعدد و گوناگونی را که در پیدایش و شکل‌گیری هویت فرد و گروه سهیم‌اند بازنمایی می‌کند. (حمد، ۱۳۸۳، ص ۱۷)

۱-۲-۲ مشخصات تحقیق:

۱-۲-۱-۱ نمایگان تحقیق

کلید واژه‌ها (به همراه واژه انگلیسی):

هویت / معاصر / بیان شخصی / پست مدرنیسم

Identity/Contemporary/Personal Expression/Postmodernism

مفاهیم: (مفاهیم کلیدی یا نو که در این پژوهش نقش محوری دارند باید تعریف گردند).

بیان شخصی: زبانی نو و کاملاً شخصی برای وجود آوردن آثار هنری که آثار هنرمند را از آثار مشابه متمایز می‌سازد. پست مدرنیسم: متشکل از دو واژه Post به معنای پس یا بعد و Modern به معنای فعلی یا امروزی (آپیگنانزی و گارات، ۱۳۸۸، ص ۶)

هویت: ویژگی، کیفیت یا مشخصه‌ای است که تمایز سوژه‌ای (کسی/چیزی/موضوعی) را از سوژه‌های دیگر و همزمان تشابه آن را با سوژه‌های معین نشان می‌دهد. (بقراتی، ۱۳۸۸، ص ۱۰۸)

۱-۲-۱-۲ ایده پیشنهادی:

در دنیای معاصر امروز که دیگر مرز مشخصی بین مکاتب هنری وجود ندارد و یا حداقل تشخیص آن به قدری مشکل است که نمی‌توان تفاوتی بین آنها قائل شد، صحبت کردن در مورد آثار هنری و شیوه آنها قدری مشکل به نظر می‌رسد. با این اوصاف خیلی سخت بتوان در مورد داشتن بیان شخصی حرفی به میان آورد. هنرمندان همواره سعی بر آن داشته‌اند تا برای خلق آثارشان به زبانی نو دست پیدا کنند. هر هنرمندی از دریچه نگاه خود به پیرامونش نگرینسته و آثاری به جای

گذاشته که خود بیانگر و در تصدیق این ادعاست. داشتن بیان شخصی برای هنرمندان دغدغه ای بوده که تا واپسین سالهای زندگی‌شان با آن درگیر بوده اند. امروز شاید تمیز آثار هنرمندان دوران گذشته تاریخ هنر به لحاظ شیوه و سبک سخت ننماید ولی وضعیت اخیر تا چند دهه پیش سهل می نمود. اما بعد از دوران پرفراز و نشیب هنر مدرن، از سزان تا پیکاسو که شروع و اوج آن را آثارشان در بر داشت، هر قدر به دوران معاصر تر نزدیک می شویم مرزهای هنری در هم تنیده که نه تنها سبک آثار به وجود آمده بسیار به هم نزدیک و شاید تفکیک آنها امکان پذیر نباشد، که در مورد ماهیت آثار صحبت کردن نیز ثقیل شده است. پیرامون بحث حاضر بیشتر مربوط به بعد از شکل گیری جنبش پاپ توسط اندی وار هول و بعد از آن است که از آن با نام دوران پست مدرن یاد می شود. که حتی تاریخ شروع این عصر نیز در هاله ای از ابهام است، لیکن به طور کل از دهه های ۶۰ و ۷۰ به این سو را در بر می گیرد. پست مدرنیسم به معنای دقیق کلمه یک مکتب فکری نیست، منظور از آن بطور کل تشریح وضعیت فعلی جامعه یا مجموعه نظراتی است که در تلاشند این وضعیت را تعریف کرده یا آن را توضیح دهند.

پایان تاریخ، پایان انسان و مرگ واقعیت مفاهیمی هستند که پست مدرن از آنها صحبت می کند. به عبارتی از جستجوی حقیقت مطلق دست کشیدن و چیزهای موقتی، ظاهری و واضح را ترجیح دادن که نقطه مقابل مدرنیسم است. مفاهیمی چون التقاط گرایی و احیاگری مطلق، اقتباس، هجو، آشفتگی و پیچیدگی، امتزاج های زمان پریشانه، ابهام و روشن نساختن شروع و پایان یعنی نقطه نگذاشتن و پایان نبخشیدن به اثر تنها بخشی از رویکردهای پست مدرنیته است.

فردریک جیمسون در سال ۱۹۸۳ این وضعیت را به طور خلاصه چنین تعریف کرد: «نویسندگان و هنرمندان امروزی دیگر نمی توانند سبک یا دنیای جدید خلق کنند، تنها چند ترکیب محدود امکان پذیر است؛ قبل از ما دیگران امکانات منحصر به فردترین سبک ها را بررسی کرده اند.» (جنسن، ۱۳۸۱)

اکنون هنرمند معاصر با توجه به چنین مفاهیمی که دست کم در ظاهر پیچیده تر و گسترده تر از گذشته است دست به آفرینش می زند. ولی آیا واقعا حرفی تازه برای گفتن وجود دارد یا باز می توان از داشتن بیان شخصی سخن گفت؟

۱-۲-۳ پیشینه تحقیق:

1- Best, Steven and Kellner, Douglas. The Postmodern Turn, Guilford Press 1997

نقدی است عالی بر اندیشه ی پست مدرن که مسائل فلسفی و تکنولوژیک و هنری را به صورت تأمل برانگیز مطرح می کند.

2- Kellner, Douglas; Jean Baudrillard. From Marxism to Postmodernism and beyond, Polity Press, 1989

این اثر تحلیل مفصل و نقادانه ی اندیشه ی بودریار، از ساختارگرایی دهه ی ۱۹۶۰ تا بیش واقعیت در دهه ی ۱۹۸۰، است و به بسیاری از ارتباطات بین بودریار و دیگر متفکران می پردازد.

- 3- Norris, Christopher; What's Wrong with Postmodernism: Critical theory and the ends of philosophy (Harvester Wheatsheaf, 1990)
 شرحی است بسیار نقادانه از پست مدرنیسم که با اشاره به این که بودریار مفاهیمی مثل حقیقت و واقعیت را به صورت (ظاهراً) "غیر منطقی" رد کرده است به مباحث خاصی می‌پردازد.
- 4- Barthes, Roland. Image-Music-Text (Fontana 1977)
 مجموعه‌ای است از مقالات بارت از منابع مختلف که موضوعات مهمی مثل "مرگ مولف" و "معنای سوم" را نیز دربردارد.
- 5- Dooherty, Thomas, ed. Postmodernism: A Reader (Harvester Wheatsheaf, 1993)
 در این اثر، از دیدگاه‌های مختلف مقالات و خلاصه‌های مهم و متعددی جمع‌آوری شده‌اند و گستره‌ای از اشکال متفاوت هنر مورد بحث قرار گرفته‌اند. همچنین مقالات مفیدی درباره‌ی سیاست پست مدرن ارائه شده است.
- 6- Foster, Hal ed. Postmodern Culture (Pluto Press, 1985)
 این کتاب که اولین با به نام The Anti-Aesthetic در آمریکا چاپ شد از جایگاهی مانند یک اثر کلاسیک برخوردار شده است. در این کتاب، بخش‌هایی از آثار یورگن هابرماس، فردریک جیمسون و ژان بودریار آمده است. این اثر تلاشی است در جهت تعریف ظرفیت رادیکال یا مقاوم پست مدرنیسم. در آن زمان، پست مدرنیسم را عموماً گرایش محافظه کار یا مرتجع می‌دانستند.
- 7- Hutcheon, Linda. The Politics of Postmodernism, Routledge, 1989
 این کتاب نگارشی ساده دارد و هاجن در آن هنر پست مدرنیسم را به مثابه‌ی رویه‌ی سیاسی می‌داند که از درون بازنمایی را نقد می‌کند. در این اثر، مخصوصاً موضوعاتی نظیر طنز و بنیامینیت و فراداستان به خوبی بحث شده‌اند. هاجن کتاب-های جالبی در این حوزه تالیف کرده است.
- 8- Huyssen, Andreas. After the Great Divide: Modernism, Mass culture, postmodernism (Indiana University Press, 1986)
 از نظر هویسن، پست مدرنیسم یعنی پایان جدایی (مدرنیستی و نخبه‌گرایانه) میان هنر متعالی و فرهنگ عامه پسند.
- 9- Jencks, Charles. The Language of postmodern Architecture, 4 th Revised Editio , Academy Editions, 1984[1975])
 در این اثر، تعریف مهم و موثر جنکس از معماری پست مدرنیسم آمده است که سبک‌های مختلف را با هم ترکیب و فضاهای "بدون مرکز" و غیرمنطقی ایجاد می‌کند.
- 10- Wallis, Brian , ed. Art After Modernism: Rethinking representation (David R. Godine, 1984)
 مجموعه‌ای است از مقالاتی که تاثیر پست مدرنیسم را بر هنر نشان می‌دهد. مقالات مشهوری از والتر بنیامین، میشل فوکو و دیگران به محتوا و ارزش کتاب می‌افزاید.
- 11- Anderson, Perry. The Origins Of Postmodernity (Verso, 1998)